

Результати повторної перевірки у *контрольній групі* показали, що суттєвих змін не виникло. На початку дослідження у здобувачів середній рівень прояву емпатії становив 67%, після тренінгу 68%, а низький рівень був 33%, став 32% (рис. 2).

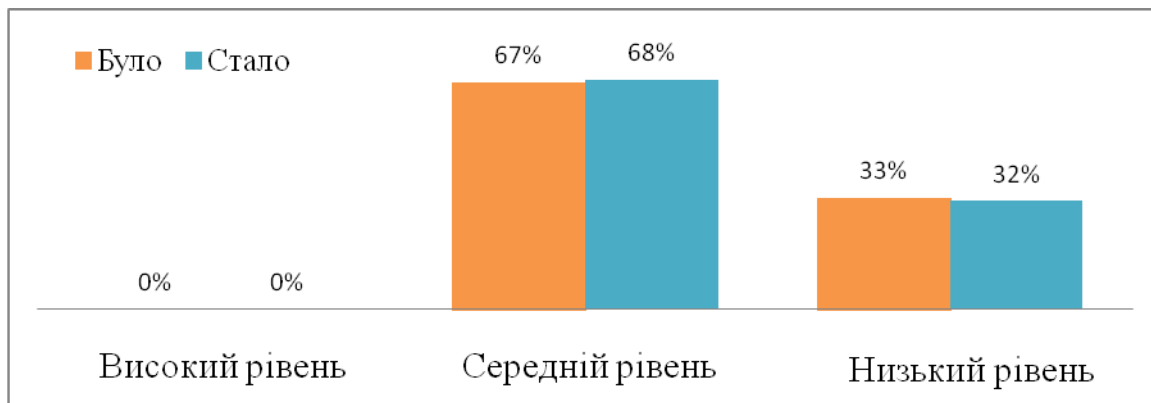

Рис. 2. Результати контрольної групи

Таким чином, можемо зробити висновок, що заняття за експериментальною групою досліджуваних, які спрямовані на розвиток емпатійних здібностей у молоді юнацького віку позитивно вплинули на їх рівень, сприяли підвищенню рівня прояву емпатії, сформували навички адекватно реагувати на ситуації, що вимагають прояву співчуття та сформували вміння здобувачів проявляти емпатію до різних об'єктів живої і неживої природи під час війни.

Список використаних джерел:

1. Бойко В.В. Энергия эмоций в общении: взгляд на себя и на других. М. : Филинь, 1996. 472 с.
2. Максимець С. М. Вплив емпатійності на соціально-психологічну адаптацію майбутніх учителів : Автореф. дис... канд. психол. наук : 19.00.07. Одеса, 2000. 20 с.
3. Рябовол Т. А. Роль емпатії у процесі соціальної адаптації. *Наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України*. Вип. 24. 2004. С. 294–300.

ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ В СТАРШІЙ ШКОЛІ НУШ

*Божинська М. А.
Полтава, Україна*

Спрямованість школи на формування ключових компетентностей і наскрізних умінь у здобувачів освіти супроводжується зміною не тільки стратегій і технологій навчання, а й критичного переосмислення контрольної-оцінної діяльності всіх суб'єктів освітнього процесу. Формувальне оцінювання активно впроваджується в класах НУШ, але у старшій школі використання цього оцінювання за результатами аудитів Державної служби якості освіти України все

ж поступається традиційному [2]. На думку науковців, використання формувального оцінювання дозволить відстежувати особистісний розвиток дитини та хід опанування навчального досвіду як основи компетентності, вибудовувати індивідуальну траєкторію особистості, позбутися страху перед помилками та сформуванню об'єктивну самооцінку, адже оцінювання формує важливу складову навчання – внутрішню мотивацію.

Під формувальним оцінюванням розуміють інтерактивне оцінювання прогресу учнів, що дає змогу вчителю виявити та визначити індивідуальні потреби учнів та відповідним чином адаптувати процес навчання [3]. Це оцінювання спрямоване на процес навчання, яке допомагає учням бачити свої помилки, при цьому дає можливість вдосконалюватися впродовж вивчення теми, досягати поставленої цілі та розуміти її, передбачає виставлення підсумкової оцінки, незалежно від поточних невдач дитини, яка намагалася опанувати матеріал. Формувальне оцінювання стимулює учня до вмотивованого навчання, дає поштовх до самовдосконалення. Важливою умовою формувального оцінювання є розуміння учнями конкретних цілей навчання, порівнювати себе із собою вчорашнім, ставити мету та досягати її [1]. Найбільша цінність формувального оцінювання – можливість учням відчути власну відповідальність за своє навчання, що безпосередньо впливатиме на якість їхніх результатів [7]. Формувальне оцінювання передбачає залучення учнів на рівні з учителем до процесу оцінювання власних досягнень. Важливо, щоб учень добре розумів критерії оцінювання, таким чином він позбавляється страху перед оцінкою та краще розуміє власні недоліки [4]. Пріоритетом формувального оцінювання є процес учіння, а не оцінки, співпраця між учнями, підвищена мотивація, чіткі та прозорі критерії, процес навчання повинен бути «доброзичливим» та ставити в основу індивідуальні потреби та можливості учня.

У рамках застосування формувального оцінювання учні постійно вчать оцінювати себе самостійно, в парах, групах за чітко визначеними критеріями, при цьому вчитель також оцінює учнів та надає індивідуальні роз'яснення та рекомендації як виконати завдання так, щоб виправити недоліки, покращити власну майстерність. Вчитель вибудовує взаємодію з учнями так, щоб діти не боялись помилок, бо завжди можуть вдосконалити свої знання та вміння, формується поняття «рефлексії», погляду на себе збоку, формування внутрішньої оцінки та об'єктивної самооцінки [6].

Формувальне оцінювання являє собою цілеспрямований неперервний процес спостереження за навчанням здобувачів освіти. Воно сприяє поліпшенню результатів навчання кожного здобувача освіти, вчить їх здійснювати самооцінювання, розвиває в них навички критичного і творчого мислення, сприяє впевненості у власних силах, підтримує у них впевненість, що кожен із них здатен покращити свої результати. Адже, формувальна оцінка показує здобувачу освіти, що він зробив добре, що погано, і як може покращити свою роботу. Вона підтримує і допомагає здобувачу освіти в процесі навчання. Як зазначає О. В. Онопрієнко, «Відтепер оцінювання – це конфіденційна інформація, яка стосується лише вчителя, дитини та її батьків, тобто навчальні досягнення учнів не мають озвучуватися на батьківських

зборах чи повідомлятися публічно у вигляді різноманітних рейтингів. Важливо, щоб такої рекомендації дотримувались у масовій шкільній практиці» [5, с. 41].

Отже, формувальне оцінювання сприяє забезпеченню якісною освітою, оскільки підвищує рівень самостійності, відповідальності, самоорганізації, дозволяє учням ефективно опановувати матеріал, завдяки розумінню критеріїв оцінювання та кінцевого результату.

Список використаних джерел:

1. Дементієвська Н. Формуюче оцінювання в курсі допрофільної підготовки за програмою Intel «Шлях до успіху» / Н. Дементієвська // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2012. – № 2. – С. 60–69.
2. Звіт за результатами інституційних аудитів закладів загальної середньої освіти за 2020–2021 рік. URL: <https://sqe.gov.ua/diyalnist/plani-ta-zviti/?pg-plans=2> (дата звернення: 05.02.2023).
3. Локшина О. Інновації в оцінюванні навчальних досягнень учнів у шкільній освіті країн Європейського союзу / Олена Локшина // Порівняльно-педагогічні студії. – 2009. – № 2. – С. 107–113.
4. Морзе Н. В., Барна О. В., Вембер В. П. Формувальне оцінювання: від теорії до практики // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2013. – № 6. – С. 45–57.
5. Онопрієнко О. В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів : сутність і методика здійснення // Український педагогічний журнал. – 2016. № 4. – С. 36–42.
6. Формувальне оцінювання в освітньому процесі початкової школи : навчально-методичний посібник. Видання 2-е, перероблене та доповнене / автори-укладачі : Н. Б. Ларіонова, Н. М. Стрельцова. – Харків : Друкарня Мадрид, 2020. – 83 с.
7. Що таке формувальне оцінювання, чому воно потрібне учням і які основні виклики. Нова українська школа: веб сайт. URL: <https://nus.org.ua/view/shho-take-formuvalne-otsinyuvannya-chomu-vono-potribne-uchnyam-i-yaki-osnovni-vyklyky/> (дата звернення 05.02.2023).

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ

*Бойко О. В.
Полтава, Україна*

Тривалий час об'єктом управління був стабільний виробничий процес, стабільна виробничо-технічна база, відносно стійка номенклатура продукції з високим ступенем стандартизації. Інноваційний процес мав короткостроковий локальний характер і реалізувався силами спеціалістів та керівників із залученням ресурсів і методів, сформованих для стабільних процесів. Однак нові економічні умови, що склалися сьогодні, вимагають інтенсивної інноваційної діяльності, підвищення уваги до ефективності організації досліджень і розробок, організації нововведень на всіх стадіях життєвого циклу продукції, зниження інноваційних ризиків, скорочення термінів упровадження інновацій.